

mázsa zabot (à 30 kr.), 28 szekér szénát (à 3 frt) stb. Mindez hetenkint 3000 frtba került. A magyar kamara 1681. aug. 21-én e követelésekre azt írta, hogy lehetetlenség megadnia, mivel a ribillio miatt pénztára teljesen üres; de különben sem emlékszik, hogy valaha hetenkint három-ezer forintot kellett volna az udvar élelmezésére adnia! Az eféle kifogások azonban nem sokat használtak. A kamarának, ha akarta, ha nem, fizetnie kellett.¹⁾

Az országgyűléseken kívül hasonló teher nehezedett a kamarára az udvari ünnepélyek, különösen a koronázások és a lakodalmak alkalmával. Ilyen esetekben az udvari kamara egyszerűen kivetette a magyar kamarára a szállítandókat. Így az 1699. február 17-i lakodalomra a magyar kamarának 400 kappant, 150 tyúkot, 600 csibét, 200 libát, 200 kacsát, 100 pulykát, hat ökröt, 4 ürüt, 4 vizát, 200 teknősbékát, 12 őzet, 6 szarvast, 100 vadkacsát, fogolyból, fáczányból, császármadárból, fajdból s más ritka szárnyasokból amennyit lehetséges és 20 csöbör szentgyörgyi aszúbort kellett Bécsbe küldenie.²⁾

DR. TAKÁTS SÁNDOR.

A bécsi adósság megszerzése. A magyar kereskedők jól tudták, hogy a bécsi adósság minden adósságot megelőz! Amennyire csak tehettek, az ilyen adósságot kerülték is, mivel a jó bécsiek hamar dobra üttették adósaiknak házaít és földéit, ha fizetni nem tudtak. Városaink jegyzőkönyvei bőven szolgálnak ilyen esetekkel. Az sem volt ritka eset, hogy a bécsi adósságment az adósnak földéit tartóztatták le, s addig el nem bocsátották, míg az illető meg nem fizetett. Lássuk már most miként hajtotta be a magyar ember a pénzét, ha bécsi lakos tartozott neki. A kereskedők részére az ilyen adóssági ügyeket a handgraf intézte el, s mivel őkigyelme inkább hajlott a németek, mint a magyarok felé, a mieink az ő eljárásával megelégedve ritkán voltak. Ha a bécsi adós meghalt, akkor a hitelezőket a hagyatékából elégítették ki. Armdorfer Tamás (panicida) bécsi polgár 1557. évi leírása szerint ez imigyen történt: „itt az bécsi polgárok között oly szokás vagyon, hogyha valamely polgár meghal, levelet ragasztanak fel, és egy holnapot vagy hat hetet hagynak neki, hogyha kinek valamivel adós, tehát reá jőjön, és megelégitik az marhá-jából; ha pedig azután jó, semmit nem adnak neki“!

Mivel 1557. októberében Bécsben meghalt egy Farkas János nevű ember, aki Nádasdy Tamásnak is adósa volt, a fentebb említett Armdorfer figyelmezteté Nádasdyt, siessen az adóslévéllal, hogy a hagyatékhoz senkinek nagyobb igazsága ne legyen. „Azért — úgymond — Nagyságod írjon az egész tanácsnak, hogy az Nagyságod adóssága ne vesszen el, hanem az kertet (t. i. Farkas Jánosét a bécsi Magyar kapu mellett) foglalják el Nagyságodnak, és ne nyúlhasson senki Nagyságodnál egyéb

1) Ugyanott. 14619. fasc.

2) Ugyanott. (1699. febr. 17.)

hozzá; mert sok embernek adós és sokan vannak az kertért, hogy övékévé tehetnék. Ebből mit kelljen mien, Nagyságod jobban érti énnám!“

Az eljárás — úgy látszik — nem ment olyan könnyen, mint a hogy Armdorfer gondolta; mert még 1558. január havában sem intézték el az ügyet. Január hatodikán ugyanis Armdorfer újra írt Nádasdynak a Farkas János dolga ügyében, és arra kérte őt, hogy küldje fel Márton diákot (Egerszeghyt); mert a prokurátor mellett szükség leszen reá! „Az mit én — írja — az gazdával egyetemben ez koráig végezhetünk, abba magunkat nem kiméltettük az prokátornál.“¹⁾

DR. TAKÁTS SÁNDOR.

A mesterasztal és a köszönő pohár. A régi magyar czéhek életében a felszabadítással egybekötött „*remekebéd és főrostököm*“, a vándorút megkezdésekor az *induló pohár*, s a czéhbe való beíratkozáskor a *mesterasztal és a köszönő pohár* jelentékeny szerepet játszottak. Ha a felszabadult legény önálló mester akart lenni, ezektől a terhektől meg nem szabadulhatott. Tehernek mondjuk, mivel a szegényebb iparosokra nézve sokszor elviselhetetlennek mutatkozott. Már maga a *remek* kiállítása és bemutatása is sok költségbe került, pedig még csak ezután következett az igazi dinomdánom, amely még akkor is igen költséges volt, mikor bölcs intézkedésekkel a „minimumra redukálták“! A komáromi tanács például 1759-ben a remekebédet és a főrostökömöt a *minimumra redukálván*, elrendelte, hogy a főrostökömnél ezentul *csak* a következőket szabad követelni: 1. égett bor, 2. rostélyos pecsenye savanyú lével, salátával és fehér kenyérral, 3. kacsapecsenye, 4. sajt és bor. A minimumra redukált remekebéd pedig csakis a következő fogásokból állott: 1. kolbászos leves, 2. tehénhús tormával, 3. savanyú káposzta húsval, 4. rizskása tyúkhúsval, 5. báránnyal citromos lével, 6. fejrpecsenyé, csibé, egy malacz és sült lúd, 7. saláta, 8. egy tál fánk! Nótabene — írja a tanács — az specifikált pecsenyékét szabad leszen akár egy fogásban, akár többen feladni. Másnap pedig „midőn tudniillik böcsületes czéhben az *remek* vizsgáltának, akkor is egy rendes főrostökömöt a *remekes mester* adni tartozik.“²⁾

Az illetén szokások természetesen majd minden városunkban más és más alakban mutatkoznak, de a végeredmény mindenütt ugyanaz volt, azaz az új mesternek sokszor téhetségén felül áldoznia kellett, hogy czélját elérhesse. Debreczen városában például a *mesterasztal* kötelezettségét már Erzsébet királyné privilegiumja megállapította. Mivel pedig idők folytával czéhek egy része sokalta, más része pedig keveselte a mesterasztal fogásait, s így a viszálykodásnak se hossza se vége nem volt, Debreczen tanácsa 1649-ben a következő végzést (conclusum) böcsättotta ki: „Mesterasztal állapottya és dolga felől leszen az praenominált

1) Nádasdyana, Országos levéltár. 1558. január 6. 1558. 1558. 1558. 1558.

2) Komáromi város levéltára 18. jegyzőkönyv 1202. 1. 1759. 1759. 1759.